

ПРОФІЛІ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я, 2023

Миколаївська область

Центр громадського здоров'я

Ресурси охорони здоров'я. Діяльність закладів охорони здоров'я

Кількість постійного населення Миколаївської області станом на 1 січня 2022 року (наявні офіційні дані) становила 1 091 106 осіб, що складало 2,66 % від загального населення України. Більшість показників ресурсів охорони здоров'я області (число лікарняних закладів, загальне число ліжок, число закладів, які надають амбулаторно-поліклінічну допомогу), відповідає частці населення області, але загальна чисельність середнього персоналу (2,52 %) дещо менша цієї частки. Помітно меншою (2,02 %) є частка кількості лікарів. Це свідчить про відносно задовільну забезпеченість регіону в сфері охорони здоров'я. Помітне перевищення частки (або її тотожність) більшості показників ресурсів охорони здоров'я над часткою населення можна пояснити тиловим розташуванням області щодо лінії зіткнень армій України та РФ.

Показник	Україна	Миколаївська область	%
Кількість населення	40 997 698	1 091 106	2,66
Число лікарняних закладів	1 096	37	3,38
Загальне число ліжок	228 351	6 338	2,78
Число закладів, які надають амб.-поліклінічну допомогу	2307	76	3,29
Число амб.-поліклінічних закладів, які мають денні стаціонари	1 202	33	2,75
Число ліжок в денних стаціонарах	32 904	969	2,94
Проліковано хворих в денних стаціонарах	1 203 745	37 073	3,08
Кількість викликів швидкої медичної допомоги	4 660 255	149 806	3,21
Загальна чисельність лікарів (без зубних)	133 237	2721	2,04
Загальна чисельність середнього мед.персоналу	229 368	5 778	2,52

Питома вага показників регіону в Україні за 2023 р., %

Підсумки пандемії COVID-19 в Україні та регіоні 2020-2023 роках

З березня 2020 по червень 2023 року як в цілому в Україні, так і в Миколаївській області тривала пандемія COVID-19. За цей період в регіоні було зареєстровано

170 741 підтверджений випадок цієї інфекції або 3,07 % від всіх випадків в Україні, що трохи перевищує частку населення області в структурі населення країни. Це може вказувати як на дещо більшу природну інтенсивність циркуляції збудника в області, ніж в середньому по Україні, так і на більш якісні заходи з виявлення випадків COVID-19.

Щодо кількості померлих, то в області % померлих дещо більше % населення області в структурі населення країни. Летальність в області (2,16 %) дещо більше від летальності в цілому по Україні (2,02 %). Примітним є те, що летальність медпрацівників в області також дещо більша, ніж відповідний загально-український показник.

Показник	Україна	Миколаївська область	Питома вага, %
Кількість підтверджених випадків COVID-19, всього	5 562 748	170 741	3,07
Померло від COVID-19, всього	112 481	3694	3,28
Летальність сукупного населення від COVID-19, %	2,02	2,16	-
Кількість випадків COVID-19 серед медпрацівників	154 637	4 001	2,59
Кількість померлих від COVID-19 серед медпрацівників	1 256	40	3,18
Летальність медпрацівників від COVID-19, %	0,81	1,00	-
Питома вага (%) щеплених від COVID-19 серед тих, хто захворів з початку вакцинації	17,1	18,2	-

Найбільш поширені інфекційні захворювання регіону

Групою інфекційних захворювань з найбільшими показниками реєстрації як в Україні, так і в Миколаївській області є ГРВІ, які мають показник помітно менший, ніж показник України (на 45,46 %). Серед інших респіраторних інфекцій в 2023 році в області показники також помітно менші (грип, вітряна віспа та скарлатина), ніж в цілому в Україні). Стан захворюваності на кишкові інфекції в Миколаївській області можна вважати кращим, ніж в цілому в Україні (лише по ГКІ встановленої етіології є перевищення загально-українського рівня майже в 2 рази, а по ротавірусній інфекції та зоонозним сальмонельозам перевищення незначне). Зоонозна хвороба Лайма в 5 разів менше показника України, а лептоспіроз – на 20 % більше, ніж показник України.

Аскаридоз в регіоні має показник захворюваності майже в 24 рази менший, ніж в цілому в Україні.

Інфекції	Україна, на 100 тис. нас.	Миколаївська обл., на 100 тис. нас.
ГРВІ	12 749,45	8 765,78
Грип	32,41	0,18
Вітряна віспа	96,64	16,31
Скарлатина	25,48	10,81
ГКІ встановленої етіології	52,93	47,93
ГКІ невстановленої етіології	70,01	138,12
Інші (зоонозні) сальмонельози	10,76	13,47
Ротавірусний ентерит	7,32	8,43
Хвороба Лайма	11,98	2,02
Лептоспіроз	1,06	1,28
Аскаридоз	40,56	1,74

Захворюваність в регіоні та в Україні за 2023 р.

Спалахи інфекційних захворювань в Україні та регіоні в 2023 р.

Кількість спалахів інфекційних захворювань в 2023 році в Миколаївській області становить 3,13% від їх загальної кількості в Україні, що на 17 % менше частки населення області від загальної кількості населення України (2,66 %). Питома вага кількості випадків в межах зафіксованих спалахів становить 2,23 %, що є меншим від загального показника по Україні. Середня кількість випадків на 1 спалах (7,0) в регіоні помітно менша від показника України (9,8).

Таким чином, інтенсивність спалахів інфекційних хвороб в Миколаївській області суттєво відрізнялась від загального в Україні в кращий бік.

Звертає на себе увагу та обставина, що відсоток лабораторно підтверджених випадків інфекційних хвороб в межах спалахів в регіоні становив 85,70 %, тобто більше, ніж загальноукраїнський показник (78,3%).

Показник	Україна	Миколаївська обл.	Питома вага, %
Кількість спалахів, всього	64	2	3,13
Кількість випадків в межах зафіксованих спалахів	627	14	2,23
Середня кількість випадків на 1 спалах	9,80	7,00	–
Захворюваність на 100 000 населення в межах спалахів	1,53	1,26	–
Лабораторно підтвержені випадки інфекційних хвороб у межах спалахів, %	78,30	85,70	–
Питома вага спалахів кишкових інфекцій, %	89,10	100	–

Соціально значущі інфекційні хвороби

Туберкульоз (ТБ)

В 2023 році Миколаївській області захворюваність на ТБ (нові випадки + рецидиви), захворюваність на ТБ + ВІЛ та смертність від ТБ були помітно вищими вищими (відповідно на 35 %, 44 %, 32 %), ніж в цілому в Україні, але дитяча захворюваність на ТБ була меншою (на 55 %), ніж в Україні. Тобто в цілому в області по туберкульозу епідемічна ситуація в 2023 р. була несприятливою. Загалом дещо помітно вищі показники інцидентності та смертності в Миколаївській області в порівнянні із загальноукраїнськими показниками корелюють з тим фактом, що показники ефективності лікування ТБ є загалом меншими (або мало відрізняються) від аналогічних загальнонаціональних показників і були в межах від 63,2 % до 72,9 % в області проти 63,2–77,5 % в Україні.

Показник	Україна	Миколаївська обл.
Захворюваність на ТБ (нові випадки+ рецидиви), на 100 тис. нас.	48,4	65,1
Захворюваність на ТБ у поєднанні з ВІЛ (нові випадки+рецидиви), на 100 тис. населення	8,2	11,8
Захворюваність на ТБ серед дітей віком 0–14 років (нові випадки+рецидиви), на 100 тис. нас.	10,4	6,7
Смертність від ТБ сукупного населення, на 100 тис. нас.	6,9	9,1
Ефективність лікування (нові випадки + рецидиви ТБ), %	77,5	68,7
Ефективність лікування (нові випадки + рецидиви ТБ/ВІЛ), %	64,5	63,2
Ефективність лікування (МЛС-ТБ), %	63,2	72,9

Показники ТБ у Миколаївській області та Україні за 2023 р.

ВІЛ/СНІД

В 2023 році в Миколаївській області на обліку знаходилось 8 137 осіб з ВІЛ-інфекцією, з яких 535 було вперше виявлено у цьому ж році, що становить відповідно 5,17 % та 4,14 % від показників по Україні.

Кількість нововиявлених хворих на СНІД становить 124 особи, тобто 3,7 % від показника по Україні. Слід зазначити, що у 2023 році число нових смертей від СНІДу в області становило 60 випадків. Це 3,49 % від всіх випадків смертей безпосередньо від СНІДу по всій Україні.

Показник	Україна	Миколаївська обл.	%
Кількість населення	40 997 698	1 091 106	2,66
Число нових випадків ВІЛ-інфекції	12 914	535	4,14
Число нових випадків СНІДу	3 351	124	3,70
Число нових смертей від СНІДу	1 717	60	3,49
Кількість ЛЖВ на обліку	157 435	8 137	5,17

Вірусні гепатити

В 2023 році в Миколаївській області було зареєстровано 178 випадків вірусних гепатитів, що становить 1,79 % від показника по Україні. В структурі переважну більшість становить хронічний вірусний гепатит – 87,08 %. Гострі гепатити А, В, С та інші гепатити складають 2,25 %, 6,18 %, 2,81 % та 1,69 % відповідно.

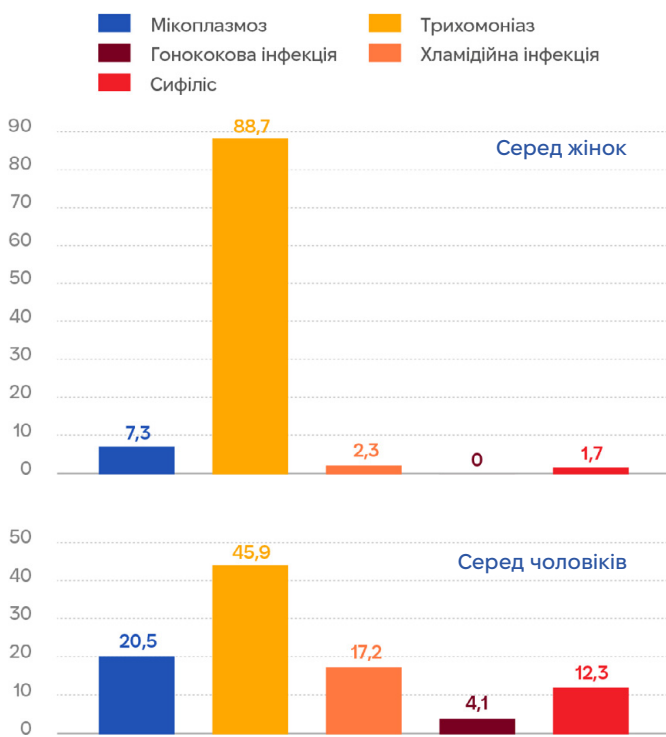

Структура захворюваності на вірусні гепатити у 2023 р., %

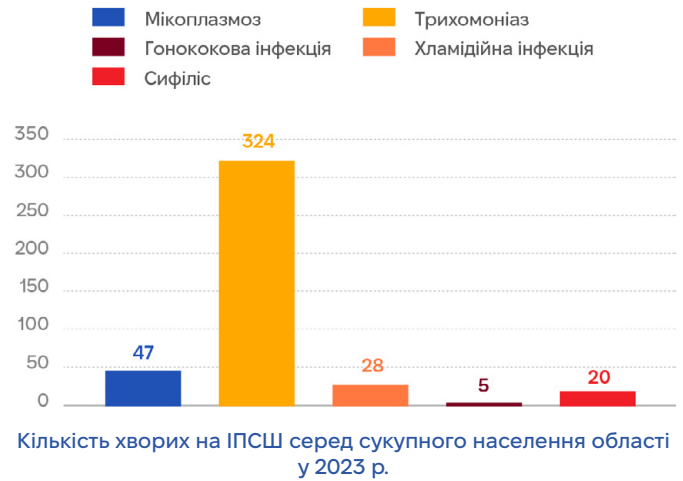
Інфекції, що передаються статевим шляхом (ІПСШ)

В 2023 році в Миколаївській області було зафіксовано 424 випадки захворювання на п'ять ІПСШ-нозологій серед сукупного населення, з яких більше 98 % припадає на дорослих (18 років+). Найбільше (324 особи) захворіли на трихомоніаз, що становить 76,4 % від усіх випадків ІПСШ.

Найбільше випадків ІПСШ було зареєстровано серед жінок – 322 випадків проти 122 серед чоловіків. І у чоловіків, і у жінок найчастіше реєструвались випадки трихомоніазу. Сифіліс, гонококова інфекція, хламідійна інфекція та уrogenітальний мікоплазмоз: у чоловіків – 12,3 %, 4,1 %, 17,2 % та 20,5 % відповідно, у жінок – 1,7 %, 0 %, 2,3 % та 7,3 % відповідно.

Структура захворюваності на ІПСШ у 2023 р., %

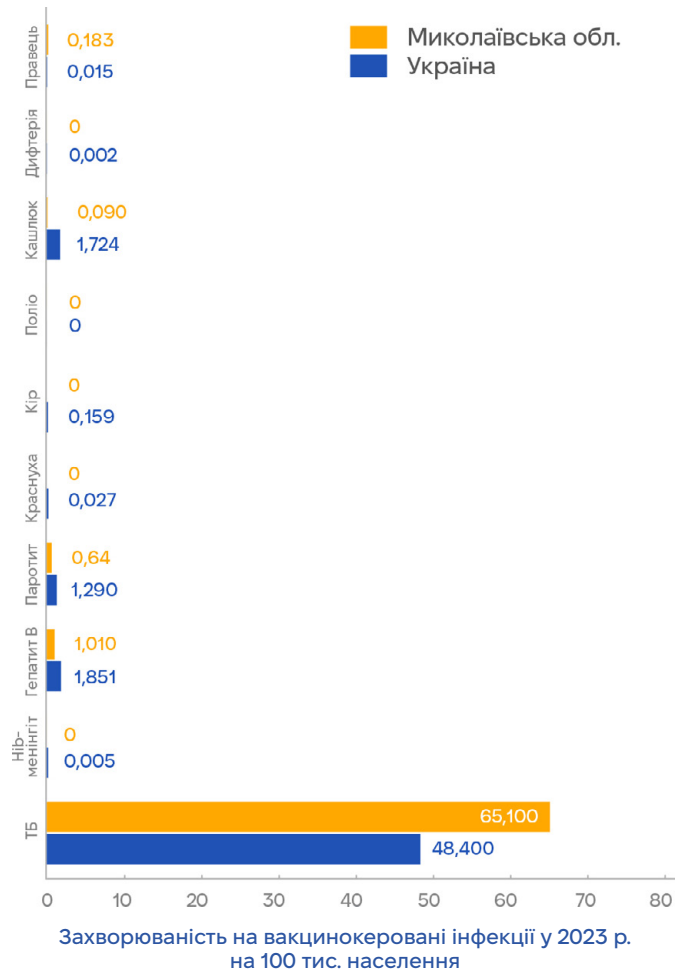

Кількість хворих на ІПСШ серед сукупного населення області у 2023 р.

Захворюваність на вакциновані інфекції в 2023 році

В 2023 році в Миколаївській області епідемічна ситуація з вакцинованих інфекцій найбільш несприятливою була по туберкульозу, оскільки показник захворюваності в області перевищував загальний показник по Україні на 35 %.

Щодо інших вакцинованих інфекцій, то ситуація в області є відносно сприятливою: захворюваність на Ніб-менінгіт, краснуху, кір, поліомієліт та дифтерію була нульова, а гепатит В, паротит і кашлюк – в декілька разів менше, в той час як на правець вона була в 10 разів більшою, ніж в Україні в цілому, але показники при цьому були не високі.

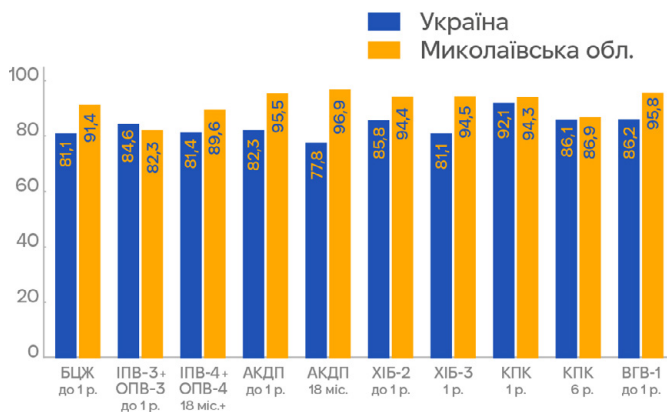

Захворюваність на вакциновані інфекції у 2023 р. на 100 тис. населення

Вакцинація

Порівняно із загальними показниками в Україні в Миколаївській області досить високі показники охоплення щепленнями.

За 9 позиціями з 10 рівень охоплення щепленнями перевищує загальнонаціональний й при цьому за 7 позиціями він на рівні більше 90 %.

Охоплення щепленнями у 2023 р., %

Злоякісні новоутворення

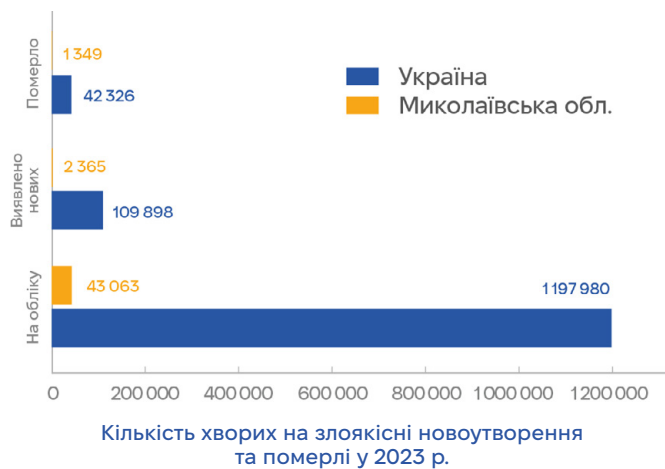
В 2023 році в Миколаївській області на обліку перебувало 43 063 хворих на злоякісні новоутворення, що становить 3,59 % від кількості по Україні. В 2023 році було виявлено 2 365 випадків захворювань на злоякісні новоутворення, що становить 5,49 % від кількості хворих, що перебували на обліку в області.

Слід зазначити, що серед виявлених нових випадків захворювань кількість жінок становила 54,25 %, а чоловіків – 45,75 %, (також і серед померлих більше було жінок (68,87 %).

Натомість в області смертність від злоякісних новоутворень серед чоловіків (82,98 на 100 тис. населення) дещо переважала смертність серед жінок (75,07 на 100

тис. населення), що, ймовірно, може вказувати на більш пізні звернення чоловіків за медичною допомогою.

Обтяжуючим фактором для лікування є виявлення злоякісних новоутворень на пізніх стадіях, так в області на 3-й і 4-й стадіях у 2023 році було виявлено 20,6 % нових випадків.

Розлади психіки внаслідок вживання психоактивних речовин

В 2023 році Миколаївській області під наглядом перебувало 18 451 особа з розладами психіки та поведінки від уживання психоактивних речовин, з яких 11 471 особа була охоплена відповідним лікуванням (62,17 %). В області в етіологічній структурі хворих під наглядом переважали особи, які вживали алкоголь (77,34 %), опіоїди (11,66 %), інші психоактивні речовини (5,25 %) та канабіоїди (5,75 %).

В 2023 році в Миколаївській області вперше взято під нагляд 926 осіб з розладами психіки та поведінки від уживання психоактивних речовин. В етіологічній структурі виявлених хворих переважали особи, які вживали алкоголь (66,95 %), інші психоактивні речовини (18,47 %), канабіоїди (3,78 %) та опіоїди (10,8 %).

Через уживання:		Взято під нагляд з уперше встановленим діагнозом	% серед вперше виявлених в етіологічній структурі	Перебуває під наглядом на кінець звітного року	% в етіологічній структурі серед осіб, що перебувають під наглядом	Охоплені лікуванням, усього	% охоплених лікуванням серед осіб під наглядом
алкоголю ВСЬОГО	Україна	38 312	76,08	441 862	82,66	170 073	38,49
	Область	620	66,95	14 270	77,34	8 562	60,00
опіоїдів ВСЬОГО	Україна	4 791	9,51	46 306	8,66	22 854	49,35
	Область	100	10,80	2 151	11,66	1 421	66,06
канабіоїдів ВСЬОГО	Україна	1 409	2,80	14 333	2,68	4 217	29,42
	Область	35	3,78	1 061	5,75	759	71,54
інших психоактивних речовин – ВСЬОГО	Україна	5 845	11,61	32 022	5,99	12 031	37,57
	Область	171	18,47	969	5,25	729	75,23
разом	Україна	50 357	100	534 523	100	209 175	39,13
	Область	926	100	18 451	100	11 471	62,17

Етіологічна структура розладів психіки та поведінки від вживання психоактивних речовин, 2023 р.

Репродуктивне здоров'я жінок

В 2023 році в Миколаївській області було зафіксовано 4 471 пологів та народилося живими в лікарняних закладах 4 501 дитина, що становить відповідно 2,51 % та 2,51 % від кількості пологів і народжених в Україні. Материнська смертність в області становила 0 % від загальноукраїнської (в інтенсивних показниках 0 на 100 000 новонароджених проти 18,37 на 100 000 новонароджених загалом в Україні).

Малюкова смертність дітей у віці до 1 року в області склала 27 випадків (2,01 %) від 1 345 випадків по усій Україні або 6,0 дітей на 1 000 народжених живими проти 7,49 на 1 000 народжених живими загалом по Україні. Онкологічна захворюваність на найбільш поширені хвороби жіночої репродуктивної сфери в області реєструвалась наступним чином: рак жіночої молочної залози – 411 випадків, рак жіночих статевих органів всіх локалізацій – 305 випадків, в тому числі рак шийки матки – 80 випадків (або відповідно 3,27 %, 2,48 % та 2,7 % від кількості хворих в Україні).

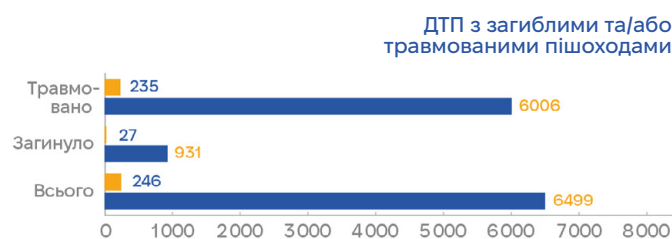
Показник	Україна	Миколаївська область	%
Пологів всього	178 468	4 471	2,51
Материнська смертність	33	0	0
Абортів всього	42 683	1732	4,06
Народилось дітей живими в лікарняних закладах	179 611	4 501	2,51
Померло дітей у віці до 1 року	1 345	27	2,01
Захворіло на рак жіночої молочної залози	12 568	411	3,27
Захворіло на рак жіночих статевих органів (всі локалізації)	12 311	305	2,48
В тому числі захворіло на рак шийки матки	2 964	80	2,70

ДТП та їх наслідки

В 2023 році в Миколаївській області було зафіксовано 1 060 ДТП з загиблими та/або травмованими особами (4,5 % від всієї кількості по Україні), в яких травмовано 1 364 осіб і загинуло 120 осіб, що становить 4,6 % і 3,9 % відповідно від кількості по Україні.

Всього 246 ДТП зафіксовано із загиблими та/або травмованими пішоходами (3,8 % від всієї кількості по Україні), в яких загинуло 27 та травмовано 235 пішоходів.

Всього 24 ДТП було скоєно з вини пішоходів (3,4 % від всієї кількості по Україні). В цих ДТП загинуло 4 та ще 20 осіб травмовано.

Резюме/рекомендації

Миколаївська область задовільно забезпечена медичною інфраструктурою та медичними кадрами. Більшість показників ресурсів охорони здоров'я області (число лікарняних закладів (3,38 %), загальне число ліжок (2,78 %), число закладів, які надають амбулаторно-поліклінічну допомогу (3,29 %), відповідає частці населення області (2,66 %), але загальна чисельність середнього персоналу (2,52 %) дещо менша цієї частки. Помітно меншою є частка кількості лікарів (2,02 %). Також тягар на систему громадського здоров'я області має відчутну тенденцію до зростання у зв'язку з повномасштабною війною з РФ.

За підсумками пандемії COVID-19 вклад області в загальний показник зареєстрованих випадків (3,07 %) та смертей від COVID-19 (3,28 %) суттєво перевищує частку кількості населення та забезпеченості регіону медичною інфраструктурою та медичними кадрами. Летальність в області (2,16 %) дещо більше від летальності в цілому по Україні (2,02 %). Загалом епідемічна ситуація по COVID-19 може вказувати на незадовільний рівень

готовності медичної інфраструктури до пандемічних загроз, тобто є необхідність у розвитку та подальшому вдосконаленні протипандемічного потенціалу системи громадського здоров'я області.

Профіль захворюваності регіону на найпоширеніші, зокрема, респіраторні інфекції (ГРВІ, грип, вітряна віспа, скарлатина) має показники нижчі, ніж загальноукраїнські. Стан захворюваності на кишкові інфекції в Миколаївській області можна вважати кращим, ніж в цілому в Україні (лише по ГКІ встановленої етіології є перевищення загально-українського рівня майже в 2 рази. Зоонозна хвороба Лайма в 5 разів менше показника України, а лептоспіроз – на 20 % більше, ніж показник України. Інтенсивність спалахів інфекційних хвороб в Миколаївській області була меншою, ніж загальна по Україні. Отже, при плануванні в регіоні протиепідемічних та профілактичних заходів щодо найпоширеніших інфекційних хвороб потрібно враховувати строкатість проявів епідемічного процесу та застосовувати диференційований підхід.

В 2023 році Миколаївській області захворюваність на туберкульоз та смертність від ТБ були помітно вищими, ніж в цілому в Україні, але дитяча захворюваність на ТБ була меншою, ніж в Україні. Тобто в цілому в Миколаївській області по туберкульозу епідемічна ситуація в 2023 р. була несприятливою. Показники інших соціально значущих інфекцій (ВІЛ/СНІД, вірусні гепатити та ІПСШ) в області мають помітне перевищення в порівнянні з Україною. Враховуючи, що в Україні загалом наявні високі показники захворюваності на ці соціально небезпечні інфекційні хвороби, то це вимагає впровадження нових та посилення вже існуючих профілактичних програм для зменшення захворюваності та тягаря соціально значущих інфекцій для населення області.

Порівняно із загальними показниками в Україні в Миколаївській області досить високі показники охоплення щепленнями. За 9 позиціями з 10 рівень охоплення щепленнями перевищує загальнонаціональний й при цьому за 7 позиціями він на рівні більше 90 %, але не зважаючи на це потреба в більшому охопленні все ще існує.

Близько 20,6 % злоякісних новоутворень в області виявляється на пізніх стадіях, що також потребує вжит-

тя заходів з покращення виявлення онкозахворювань системою охорони здоров'я регіону, оскільки раннє виявлення злоякісних новоутворень збільшує шанси на успішне лікування та збільшує виживання хворих.

Враховуючи те, що серед розладів психіки внаслідок вживання психоактивних речовин в області в етіологічній структурі хворих переважали особи, які вживали алкоголь (77,34 %), то першочергово необхідним є лікування та реабілітація осіб з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання саме алкоголю.

Не зважаючи на те, що материнська смертність в області була нульовою, а малюкова смертність дітей у віці до 1 року в області була менше загальноукраїнської (6,0 дітей на 1000 народжених живими проти 7,49 загалом по Україні), все ж доцільним є інтегрування в діяльність первинної ланки охорони здоров'я послуг з планування сім'ї, антенатального догляду, а також медико-соціальних послуг для підлітків та молоді з використанням принципу «дружнього підходу».

Для зменшення кількості ДТП та травмованих і/або загиблих в них та підвищення безпеки на дорогах потрібна роз'яснювальна робота серед населення та/або проведення інших відповідних заходів.

Список скорочень

ГРВІ	гострі респіраторні вірусні інфекції	ДТП	дорожньо-транспортна пригода
ГКІ	гострі кишкові інфекції	КПК	кір, паротит, краснуха (вакцина)
ТБ	туберкульоз	АКДП	Адсорбована коклюшно-дифтерійно-правцева (вакцина)
ІПСШ	інфекції, що передаються статевим шляхом	БЦЖ	Бацила Кальмета-Жерена (вакцина)
НіВ(ХІВ)	Інфекція, що викликається <i>Haemophilus influenzae type b</i>	ІПВ	Інактивована поліомієлітна вакцина
ВГВ	Вірусний гепатит В	ОПВ	Оральна поліомієлітна вакцина

В даній публікації були використані дані:

Центру громадського здоров'я МОЗ України
 Державної служби статистики України
 Національного канцер-реєстру України
 Департаменту патрульної поліції Національної поліції України
 Державної служби України з питань праці

www.phc.org.ua
www.ukrstat.gov.ua
www.ncru.inf.ua
www.patrolpolice.gov.ua
www.dsp.gov.ua